# GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisori nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

**Nr. 261.** *Joi, 20 Noemvre (2 Decemvre).* **1886.**

## Brașovŭ, 19 Novembre 1886.

Amŭ ajunsŭ cu măiestria de guvernare ungurésca așa departe, încâtŭ suntemŭ întrecuțĭ aḍĭ chiar și de Bosniacĭ!

Acéstă impresiune amŭ primit'o cetindŭ cele ce s'au vorbitŭ în ședința plenară dela 26 Noemvre a. c. a delegațiunei austriace cu privire la cestiunea limbei în Bosnia.

Cu ocasiunea desbaterei asupra creditului cerutŭ pentru trebuințele comandelorŭ, trupelorŭ și a institutelorŭ în provinciile ocupate, delegatulŭ Dr. Klaicĭ vorbindŭ de administrațiunea Bosniei, observă că fórte puținĭ dintre funcționarĭ cunoscŭ limba țĕrii, ear limba internă oficială este cea germană. Acéstă stare de lucrurĭ a devenitŭ imposibilă, după ce s'a întrodusŭ administrațiunea civilă. De aceea pretinde ca funcționarii sĕ vorbéscă limba locuitorilorŭ țĕrii.

Ministrulŭ de finance comunŭ de Kallay, respunḍĕndŭ la împutările delegatului Klaicĭ, a ḍisŭ:

„In ceea ce privesce cestiunea limbei în Bosnia, așĭ vrea sĕ atragŭ atențiunea d-lui delegatŭ asupra împrejurărei, care póte nu-ĭ este cunoscută, că deja de mai mulțĭ anĭ încóce se pretinde dela *fiĕcare funcționarŭ* nou, ce se numesce, *ca sĕ cunóscă limba țĕrei séu celŭ puținŭ sĕ cunóscă una din limbele slavice.* Se presupune adecă, dér nu totdéuna bine nemeritŭ, că décă cineva cunósce o limbă slavică, va pute învĕța probabilŭ mai ușorŭ și limba bosniacă. Guvernulŭ ține sémă de aceea ca *toțĭ funcționarii sĕ cunóscă limba țĕrii și încă în modŭ îndestulătorŭ, nu numai ca sĕ pótă înțelege pe locuitorii indigenĭ, dér sĕ și pótă vorbi cu ei în limba lorŭ.* Credŭ că d-lŭ delegatŭ nu 'mĭ va pute numì nicĭ unŭ casŭ în care unŭ funcționarŭ chiămatŭ în țĕră din afară, care are de a face cu poporațiunea, nu s'ar pute înțelege cu dênsa în limba ei propriă. Limba internă a autorităților e limba germană; *cu poporațiunea însĕ autoritățile corĕspundŭ numai și numai în limba țĕrei atâtŭ verbalŭ, câtŭ și în scrisŭ.* Așa stau aḍĭ lucrurile și cunoscința limbei poporațiunei se lățesce pe ḍi ce merge în corpulŭ funcționarilorŭ."

Mai este óre de lipsă sĕ spunemŭ, că acéstă stare de lucrurĭ din provinciile ocupate, precum ni-o descrie însușĭ ministrulŭ de finance imperialŭ Kallay, ne face sĕ invidiămŭ, noi Ardelenii, pe Bosniacĭ pentru îngrijirea de care se bucură poporațiunea lorŭ din partea guvernului centralŭ?

Ḍice d-lŭ de Kallay — si cuvintele lui, credemŭ, nu vorŭ fi trase la îndoială de conaționalii sĕi, înaintea cărora trece de unŭ mare Ungurŭ — că dela funcționarii din Bosnia guvernulŭ pretinde sĕ cunóscă limba locuitorilorŭ țĕrei.

Așa ceva la noi în Transilvania nu se mai pomenesce. Aicĭ funcționarii n'au trebuință de a cunósce altă limbă afară de cea maghiară și *cei ce sciu numai unguresce suntŭ preferițĭ chiar celorlalțĭ,* carĭ mai cunoscŭ încă una séu tóte trele limbile, ce se vorbescŭ în țĕră.

Nu se află în Bosnia — ne asigură d-lŭ de Kallay — nicĭ măcarŭ unŭ singurŭ funcționarŭ, din cei cu fostŭ importațĭ din afară, care sĕ nu cunóscă limba poporului bosniacŭ.

La noi în Transilvania suntŭ nenumĕrațĭ funcționarii, carĭ au fostŭ adușĭ de pe la Dobriținŭ și Seghedinŭ în ținuturile curatŭ românescĭ și carĭ până aḍĭ nu se potŭ înțelege nicĭ în scrisŭ, nicĭ prin graiu, nicĭ chiar prin semne cu poporulŭ nostru.

Chiar la poste și telegrafe și la drumurile de ferŭ întâlnesce omulŭ arareorĭ amploiațĭ, carĭ sĕ se scie înțelege cu publiculŭ cum se cade și în limba română, nu numai în cea maghiară.

Ba mai multŭ, este astăḍĭ unŭ deosebitŭ meritŭ, ce recomandă pe orĭ și care funcționarŭ publicŭ stăpânirei unguresci, *décă refusă de a se înțelege cu poporulŭ în altă limbă afară de cea maghiară.*

Așa stau lucrurile aḍĭ în Transilvania, cu tótă „legea de naționalitate", care a rĕmasŭ literă mórtă, și cu tóte că Românii, maioritatea precumpĕnitóre a acestei țĕrĭ, au vĕrsatŭ de sute de anĭ sângele lorŭ pe câmpiile de rĕsboiu pentru apĕrarea tronului și a monarchiei acesteia, fapte, cu carĭ nu se potŭ lăuda Bosniacii.

A cui e vina?

Fără îndoiélă, că înainte de tóte suntŭ de vină guvernele unguresci pentru acéstă tristă stare de lucrurĭ în Transilvania, dér suntemŭ de vină și noi Românii, fiind-că nu combatemŭ cu destulă energiă și cu tótă autoritatea convicțiunei nóstre de dreptŭ o situațiune „imposibilă," de care d-lŭ de Kallay vrea sĕ-i feréscă chiar și pe Bosniacĭ.

## A șésea suplică către Maiestatea Sa a foștilorŭ grănițerĭ din alŭ 2-lea regimentŭ românescŭ de graniță.

(Urmare și fine)

Maiestate! Fondurile școlastice și de stipendii năsĕudene suntŭ proprietatea foștilorŭ grănițerĭ, carĭ le-au înființatŭ din averea propriă și acésta V'ațĭ înduratŭ Maiestatea Vóstră cesară și regéscă apostolică a recunósce preagrațiosŭ în respectivele rescripte preaînalte, precum și prin sancționarea actului fundaționalŭ.

Asemenea suntŭ munții și pădurile proprietate esclusivă a foștilorŭ grănițerĭ și acestŭ dreptŭ de proprietate alŭ lorŭ se baseză și din timpurĭ strĕvechĭ pe diploma regelui Mathia și pe donațiunile cuprinse în diploma de militarisare din anulŭ 1766, acele drepturĭ încă la înființarea graniței militare s'au intabulatŭ pe numele lorŭ în cărțile funduare întroduse prin ordinațiunea consiliului de rĕsboiu aulicŭ, foștii grănițerĭ au posedatŭ și folositŭ acestŭ bunŭ și avere seculĭ întregĭ în pace și neconturbațĭ de nimenĭ și décă — dato sed non concesso — nu ar avé alte titlurĭ de dreptŭ: atuncĭ e destulŭ, că fosta poporațiune grănițeréscă în timpŭ de aprópe unŭ seculŭ și-a vĕrsatŭ sângele pe câmpulŭ de onóre pentru tronŭ, dinastiă și patriă mai în tóte statele Europei, ér nu familii imigrate și adunăturĭ din staturĭ și țĕrĭ străine și așeḍate dela desființarea graniței încóce în fostele comune grănițerescĭ.

Singurŭ aceste prestațiunĭ ar fi de ajunsŭ pentru câștigarea dreptului de proprietate asupra fondurilorŭ școlastice, a munțilorŭ și pădurilorŭ.

De aceea umilitŭ subscrisa poporațiune nu pricepe, cum se încércă comisiunea ministerială și în urma acesteia Escelența Sa ministrulŭ r. u. de culte și instrucțiune a face părtașe la gustarea din beneficiile fondului școlasticŭ, care e a foștilorŭ grănițerĭ, pe cale politică pe familiele emigrate, și peste totŭ, cum se încércă Inaltulŭ regimŭ reg. ungurescŭ a subtrage dela foștii grănițerĭ nu numai fondurile școlastice, ci și munții și pădurile foștilorŭ grănițerĭ și a-le transmite asupra altora neîndreptățițĭ.

Acéstă procedere vine umilitŭ subscrisei poporațiunĭ cu atâtŭ mai enigmatică, cu câtŭ din partea negrănițerilorŭ nu s'a rădicatŭ nicĭodată o astfelŭ de pretensiune!

Atarĭ drepturĭ și pretensiunĭ în sensulŭ legilorŭ esistente nu se validitéză pe cale politică și administrativă, cu atâta mai puținŭ cu ocasiunea compunerei de statute administrative, acele trebue sĕ se pretindă înaintea judecătoriei și asupra acestora sĕ se decidă în înțelesulŭ dreptului civilŭ despre ce e alŭ meu și ce e alŭ tĕu.

Unŭ statutŭ de administrare compusŭ în înțelesulŭ înaltului ordinŭ alŭ Escelenței Sale d-lui ministru de culte și instrucțiune nu póte și nu este iertatŭ sĕ se aștérnă spre aprobare mai înaltă, pentru că acelŭ statutŭ ar sta în contraḍicere cu actulŭ fundaționalŭ aprobatŭ mai înainte cu data 23 Martie 1871 pe basa propunerei așternute de către înaltulŭ regimŭ pe lângă o motivare suficientă.

Prea umilitŭ subscrisa poporațiune cuteză așa déră prin representanții sĕi autorisațĭ cu plenipotențele sub 31—138 a așterne la treptele Prea înaltului tronŭ alŭ Maiestății Vóstre ces. și reg. apost. cu profundă reverință următórea rugare:

*ad a.)* Sĕ Vĕ îndurațĭ Maiestatea Vóstră ces. și reg. apost. a sancționa preagrațiosŭ statutulŭ de administrare compusŭ de comitetulŭ administratorŭ cu data Năsĕudŭ, 12 și 13 Octomvre 1885, care corĕspunde pe deplinŭ principielorŭ actului fundaționalŭ; în totŭ casulŭ sĕ Vĕ îndurațĭ prea grațiosŭ a nu aproba nicĭ unŭ felŭ de mĕsurĭ ale Inaltului regimŭ, carĭ țintescŭ la restrîngerea dreptului de dispunere a foștilorŭ grănițerĭ ca proprietarĭ ai fondurilorŭ, ci ivindu-se necesitatea sĕ se céră despre acésta dela umilitŭ subscrisa poporațiune și respective dela comitetulŭ administratorŭ alŭ fondurilorŭ școlastice alesŭ de ea deslușirile și informațiunile de lipsă, și în casulŭ neașteptatŭ, când s'ar aștérne din partea Inaltului regimŭ spre aprobarea prea înaltă unŭ statutŭ de administrare basatŭ pe principii necorecte cuprinse în înaltulŭ ordinŭ alŭ Escelenței Sale ministrului de culte și instrucțiune, acelea sĕ nu se iée în preaînalta considerațiune. — Domnulŭ comite supremŭ Br. Bánffy, care urmăresce scopurĭ contrarie intereselorŭ fondurilorŭ școlastice și de stipendii și preste totŭ intereselorŭ vitale ale umilitŭ subscrisei poporațiunĭ sĕ Vĕ îndurațĭ preagrațiosŭ a'lŭ lipsi de calitatea de comisarŭ regescŭ și dispusițiunile sale contrarie actului fundaționalŭ a-le scóte din vigóre.

*ad b.)* Sĕ Vĕ îndurațĭ Maiestatea Vóstră ces. și reg. apost. a face preaînalta dispusițiune, ca numitulŭ d-nŭ comite supremŭ sĕ fiă demisionatŭ din oficiulŭ de comisarŭ alŭ regimului în afacerile silvanale, mai departe, ca sĕ se rădice respectivele dispusițiunĭ nejustificate și contrarie legilorŭ, prin carĭ fostele comune grănițerescĭ se încurcă în nisce procese fatale și sĕ espunŭ unei daune necalculabile, și ca comunele între marginele legei și sub supraveghiarea prescrisă prin lege a deregĕtoriilorŭ sĕ-șĭ administreze singure veniturile din pădurĭ și sĕ le pótă folosi după trebuințele lorŭ.

*ad c.)* Sĕ Vĕ îndurațĭ Maiestatea Vóstră preagrațiosŭ a elibera pe umilitŭ subscrisa poporațiune de presiunile esercitate în procesulŭ Kemenyan de către d-lŭ comite supremŭ, care e prea interesatŭ în acelŭ procesŭ și spre scopulŭ acesta pe timpulŭ câtŭ va dura procesulŭ sĕ lŭ demitețĭ din demnitatea de comite supremŭ dată lui și de altmintrelea în modŭ provisoriu în comitatulŭ Bistrița-Năsĕudŭ și sĕ luațĭ prea înalta dispusițiune ca ordinele sale date cu scopŭ de a împedeca apĕrarea nóstră în procesulŭ amintitŭ sĕ se scótă din valóre.

In fine îndurați-Vĕ Maiestatea Vóstră preagrațiosŭ ca, în acelŭ casŭ când înaltulŭ regimŭ, conformŭ ideilorŭ ivite în comisiunea ministeriale, ar voi, prin așternerea de proiecte de legĭ a lua foștilorŭ grănițerĭ tóte mijlócele de apĕrare a drepturilorŭ lorŭ de proprietate și posesiune câștigate, denegândŭ în modŭ marinimosŭ și acestorŭ proiecte de legĭ preaînalta aprobare prealabilă și, susținêndŭ statulŭ quo legalŭ, sĕ le respingețĭ preagrațiosŭ cu desĕvêrșire.

Cu profundă umilință,

Pentru poporațiunea fostului alŭ II-lea regimentŭ românŭ de graniță Nr. 17 de infanteriă din comitatulŭ Bistrița-Năsĕudŭ.

*Bistrița,* 28 Octomvre 1886.

**Danilă Lica,** m. p. advocatŭ. **Gavriilŭ Manu,** m. p. advocatŭ.

## Din delegațiunĭ.

După cetirea raportului pe care l'amŭ publicatŭ erĭ și pe care comisiunea pentru esterne l'a acceptatŭ, luà cuvêntulŭ:

Contele Iuliu *Andrassy*, care constată mai ânteiu, că în monarhiă nu suntŭ două curente, dintre care unulŭ ar voi pacea, altulŭ rĕsboiulŭ, ci și cei din Austria și cei din Ungaria doréscŭ pacea.

Ce privescŭ scopurile finale ale politicei nóstre, amêndouĕ delegațiunile s'au alăturatŭ la ministrulŭ de esterne, care voesce pacea, dér nu pacea cu orĭce prețŭ.

După părerea mea, interesele Rusiei nu suntŭ destulŭ de identice cu ale nóstre, încâtŭ sĕ ofere garanții

că vomŭ merge împreună în sigură înțelegere, dér nu suntŭ nicĭ de natură, încâtŭ negreșitŭ sĕ ducă la o colisiune.

Când vorbescŭ de interesele Rusiei, nu înțelegŭ partida revoluționară panslavistă, ci monarhia rusă și pe monarhulŭ ei. Déca vremŭ sĕ ne câștigămŭ siguranță asupra cestiunei, déca interesele nóstre și ale Rusiei trebue sĕ colideze, trebue sĕ ne lămurimŭ înainte de tóte asupra faptului, că óre nu cumva aspirațiunile séu țelurile Austro-Ungariei suntŭ de natură, că Rusia se póte simți amenințată prin acelea.

In acéstă direcțiune Rusia află o *întreită garanția* în trecutulŭ nostru, în compunerea monarhiei și în programulŭ adoptatŭ tocmai acum de monarhia nóstră, — tocmai fiindŭ că nu e agresivŭ.

Austro-Ungaria a fostŭ în trecutŭ încungiurată de țĕrișóre micĭ, înapoiate, care cu greu îșĭ suportau raportulŭ lorŭ cătră imperiulŭ turcescŭ. Acestea erau provinciile separate Moldova și Valahia, Serbia, miculŭ Muntenegru, Bosnia și Erțegovina. Tóte aceste țĕrĭ căutau liberatorĭ și scutŭ contra dominațiunei turcescĭ, pe care o considerau ca pe inimiculŭ lorŭ ereditarŭ. La acestea s'a asociatŭ Grecia, care ridică pretențiunĭ asupra părții sudice a Peninsulei balcanice. Fiă-care suveranŭ séu bărbatŭ de statŭ austro-ungarŭ putea admite cu hotărîre, că décă voia sĕ se pună în fruntea acestorŭ nemulțămițĭ, nu era greu a aduce pe cei mai mulțĭ dintre ei în sfera sa de putere. Dér Austro-Ungaria nu s'a folositŭ de acéstă situațiune, n'a făcutŭ nicĭ atâta câtŭ ar fi trebuitŭ sĕ facă, spre a nu se face la creștinii orientului fără influință și nepopulară, în favórea altorŭ influințe. O singură escepțiune a făcutŭ: *ocuparea Bosniei și Erțegovinei*, o esceptiune numai aparentă.

Bosnia și Erțegovina erau numai după nume în posesiunea turcéscă și erau vatra unorŭ permanente turburărĭ și uneltirĭ revoluționare. Nu rémânea alta decâtŭ séu sĕ vedemŭ lățindu-se foculŭ la noi, séu sĕ luămŭ în posesiune casa, pe care proprietarulŭ nu o putea apĕra. Dér asta n'amŭ făcut'o ca sĕ esercitămŭ o egemoniă în Peninsula balcanică, ci din contră pentru ca sĕ nu fimŭ constrînșĭ a ne amesteca continuu în fiăce cestiune balcanică. Décă n'amŭ fi făcutŭ acésta, tóte crisele s'arŭ fi petrecutŭ așa ḑicêndŭ în interiorulŭ granițelorŭ nóstre. Fără posesiunea acestorŭ provincii, programulŭ politicei nóstre de aḑĭ ar fi fostŭ neacceptabilŭ. Și chiar acéstă neevitabilă ocupațiune nu amŭ întreprins'o în modŭ arbitrarŭ, ci pe temeiulŭ unui mandatŭ europeanŭ și în înțelegere cu Turcia. Și câte lupte n'amŭ avutŭ cu opiniunea publică și cu parlamentele, ca sĕ putemŭ face acéstă ocupațiune necesară, căcĭ altă resolvare nu era de cugetatŭ.

Interesele nóstre în Peninsula balcanică suntŭ mai multŭ de natură *negativă*, dér în acéstă formă suntŭ atâtŭ de clare, încâtŭ ele pentru *tóte* națiunile și naționalitățile monarhiei *trebue sĕ valoreze ca cestiunĭ de viéță.*

Acestŭ interesŭ isvoresce din situațiunea nóstră geografică. De o parte suntemŭ vecinii unui mare și puternicŭ imperiu, care numĕră peste 100 milióne locuitorĭ și dispune de o mare armată. Acolo nu atêrnă mobilisarea de parlamente și delegațiunĭ, ci de voința domnitorului, care din parte'i încă e espusŭ unei nenfrênate presiunĭ din partea unorŭ curente poporale. Unŭ lucru însĕ *nimenea nu-lŭ póte pretinde dela noi*: ca adecă *sĕ acceptămŭ o stare, care ar oferi unui statŭ atâtŭ de puternicŭ posibilitatea d'a ne ataca nu numai din basa propriei sale posesiunĭ, ci și din spate—din state care stau în dependență de elŭ.*

Décă nu putemŭ admite acéstă stare, asta n'are nimicŭ a face cu raportulŭ de bună veciniă, din contră e precondițiunea acestuia. Acéstă cestiune n'are a face cu simpatia și antipatia, ba nu e *nicĭ politică*, ci o *necesitate geografică-militară* impusă. Pentru *Europa* e o cestiune de *echilibru*, ca resolvarea cestiunei balcanice sĕ nu ia acea direcțiune; pentru noi e o cestiune de *viéță.* Independența țĕrilorŭ balcanice e în interesulŭ nostru.

Dér nu numai trecutulŭ, ci și compunerea monarhiei nóstre eschide o politică, care ar putea sili pe Rusia sĕ ia față cu noi o posițiune inimică. Rĕmâne cealaltă parte a cestiunei, că ore *interesele vitale ale Rusiei suntŭ de natură d'a face inevitabilă o colisiune a ambelorŭ state.* Temeiurile, în urma cărora unŭ statŭ se póte găsi nevoitŭ a face politică de espansiune fără a ținea sémă de interesele altora, suntŭ de natură diferită. Ințelegemŭ când unŭ statŭ caută sĕ se măréscă, fiindŭ că se simte slabŭ față cu unŭ statŭ vecinŭ, pentru a'șĭ apĕra posițiunea sa ca putere, când ar fi atacatŭ. Mai înțelegemŭ o politică de espansiune și atuncĭ, când configurațiunea granițelorŭ în afară este astfelŭ, că apĕrarea lorŭ e fórte îngreuiată, cum a fostŭ d. e. casulŭ cu Germania înainte d'a avea forma de aḑĭ. Rusia nu se află într'o astfelŭ de situațiune, e mare și n'are granițe espuse. Din partea asiatică frontulŭ ei din spate e apĕratŭ de stepe și popóre primitive, care nu o potŭ amenința nicĭdecum. Din partea europénă are avantagiulŭ, că nu póte fi amenințată în spate séu în flancŭ, câtŭ timpŭ rĕmâne între granițele de aḑĭ. Avantagiulŭ acesta l'ar perde déca s'ar estinde spre Bulgaria séu și mai departe.

E esplicabilŭ a căuta sĕ-șĭ mărésca teritoriulŭ unŭ statŭ de mărime mijlociă, ca sĕ ajungă în rêndulŭ marelorŭ puterĭ. Rusia e îndoitŭ și întreitŭ de mare ca cea mai însemnată putere europénă. Influința ei naturală în douĕ părți ale lumii nu e amenințată de nimenea. Decă esistă unŭ temeiu, care-i îngreuiéză validitarea acestei influințe, atuncĭ e periodica nisuință d'a se estinde, care deștéptă neîncredere în celelalte puterĭ. Se mai póte cugeta încă un temei pentru politica de espansiune a Rusiei în direcțiunea Peninsulei balcanice: idea d'a uni într'unŭ întregŭ mare séu a face dependente de ea popórele înrudite în religiune și limbă. *Pentru acésta însĕ ar fi necesarŭ înainte de tóte, ca înșĕșĭ respectivele popóre sĕ nutréscă acéstă dorință. Dér acéstă dorință a esistatŭ numai câtŭ timpŭ aceste popóre au statŭ sub atêrnarea turcéscă, și chiar acésta numai în aparență.*

Cele mai multe popóre din Peninsula balcanică au doritŭ în acestŭ timpŭ scutulŭ Rusiei, dér nu în scopulŭ d'a se lăsa apoi sĕ fiă absorbite de Rusia, ci ca cu ajutorulŭ Rusiei sĕ se pótă libera de dominațiunea turcéscă și sĕ-șĭ pótă trăi mai departe viéța lorŭ individuală. Acésta ne-o dovedesce trecutulŭ. Grecia, Principatele dunărene separate odinióră, care forméză aḑĭ regatulŭ România, Serbia și în fine Bulgaria și Rumelia orientală, s'au bucuratŭ în diferite timpurĭ mai multŭ séu mai puținŭ tote de protecțiunea specială a Rusiei, unele din ele au statŭ chiar sub protectoratulŭ formalŭ alŭ Rusiei, și érășĭ s'a arătatŭ același resultatŭ, *anume că îndată ce una din aceste țĕrĭ șĭ-a obținutŭ libertatea, a doritŭ sĕ șĭ-o și păstreze și chiar față cu Rusia caută sĕ șĭ-o desvolte totŭ mai multŭ.*

Din cele ḑise pare-mi-se că resultă, cumcă estinderea Rusiei în aceea direcțiune, în care ar trebui sĕ urmeze necesarŭ o colisiune cu monarchia nóstră, anume în direcțiunea Peninsulei balcanice, posițiunea de putere a Rusiei nu s'ar întări, ci numai s'ar slăbi, că o estindere în acéstă direcțiune nu numai n'ar fi avantagiósă pentru Rusia, ci ar lipsi-o de avantagiele ei strategice de acum; că i-ar puté numai compromite influința ce a esercitat'o până acum asupra popórelorŭ balcanice pe basa înrudirei de religiune și de rassă.

Sperŭ că acésta nu se va ivi acum. Dér, durere, nimenea nu póte contesta, că în Rusia uneorĭ nu puterea Țarului, nu interesele monarchice, ci ómenii decidŭ, carĭ ce e dreptŭ nu posedŭ libertatea de pressă, dér posedŭ desfrêulŭ pressei și vorbescŭ în numele unei opiniunĭ publice, care e greu a o constata acolo, unde n'are ocasiune a se manifesta pe altă cale; ómenĭ, cărora puținŭ le pasă de principiele monarchice, puținŭ de neîncrederea ce trebue sĕ o deștepte contra Rusiei, puținŭ de avantagiele ei strategice și chiar de locŭ de dreptŭ și de tractate; ómenĭ, carĭ în sine înșișĭ au idei confuse, și nicĭ rusescĭ ci panslaviste-revoluționare, spre a impinge pe Rusia monarchică în aventurĭ, pentru ca sĕ fiă ei stăpânĭ acasa. După părerea acestei partide — și pentru că ea o lățesce, o și credŭ mulțĭ în Europa — misiunea Rusiei ar fi realisarea așa numitului testamentŭ alŭ lui Petru celŭ Mare, care ar consta în aceea, d'a o a aduce sub dominațiunea sa Peninsula balcanică și Constantinopolulŭ

Nu sciu, décă esistă unŭ asemenea testamentŭ, dér sciu că unŭ asemenea textŭ nu s'a publicatŭ. Dér chiar décă ar esista, nu mai corĕspunde aḑĭ, deórece tóte referințele s'au schimbatŭ din temeliă. Pe timpulŭ lui Petru celŭ Mare era dela Crimea până la Constantinopolŭ unŭ lanțŭ de popóră amărîte de sclăviă și așteptau cu nerăbdare sĕ se pună cineva în fruntea lorŭ, ca sĕ scuture jugulŭ. Aḑĭ cum stau lucrurile?

In loculŭ provinciilorŭ amărîte de jugulŭ turcescŭ Moldova și Valahia, stă acum regatulŭ independentŭ România, care se desvoltă repede; mai departe o Bulgariă autonómă, căreia chiar Rusia încă înainte de tractatulŭ din Berlinŭ i-a datŭ o constituțiune basată pe esclusiva suveranitate a poporului; lângă ea unŭ regatŭ independentŭ Serbia și mai departe regatulŭ Grecia. Aceste țĕrĭ, care pe timpulŭ lui Petru s'ar fi alăturatŭ la armata rusă spre a'șĭ elupta independența, aḑĭ nu o facŭ acésta ca sĕ nu o pérḑă.

Așadéră problema, care atuncĭ s'ar fi pututŭ desfășura intr'o espedițiune triumfală, se presintă aḑĭ ca o grea întreprindere a unei cucerirĭ curatŭ militare. Căcĭ ar fi o imposibilitate militară ca Rusia, décă ar vrea sĕ se stabiléscă la Bosforŭ, sĕ pótă lăsa în flancŭ o Serbiă independentă, o Bulgariă autonomă, o Româniă independentă și o mare și tare monarchiă militară ca Austro-Ungaria în spate. Pe tóte aceste țĕrĭ ar trebui sĕ le cuceréscă și sĕ și le și țină strînsŭ. Dér asta ar fi dominațiunea lumei, ceea ce nimĕrui nu i-a succesŭ până acum, cu atâtŭ mai puținŭ aḑĭ se póte cugeta. Dér admițêndŭ că s'ar puté tóte acestea, ce câștigŭ ar fi? De sigurŭ că mai curêndŭ séu mai târḑiu ar sili pe tóte statele Europei la o coalițiune contra sa.

Interesulŭ Rusiei monarchice este după convingerea mea simplu; a merge pe calea, pe care au mersŭ tóte statele, când s'au simțitŭ destulŭ de tarĭ, ca sĕ nu mai aibă nevoiă de estindere. Celŭ dântêiu esemplu în acéstă privință ni-lŭ dă Germania. Décă ea e una din cele mai influente puterĭ în Europa, causa e că voesce pace renunțândŭ la orĭce nisuință de espansiune. Și noi amŭ posedatŭ în Italia provincii excentrice-militare, și noi amŭ avutŭ politica nóstră balcanică, care ne-a costatŭ multe jertfe. Și noi amŭ avutŭ Constantinopolulŭ nostru numitŭ Frankfurt. Amŭ avutŭ o Aja-Sofia, care se numea Biserica lui Pavelŭ (Paulskirche). Din acestŭ trecutŭ alŭ nostru ar puté lua Rusia și mai bunŭ esemplu. Noi amŭ renunțatŭ la tóte acelea și nicĭ că ne mai gândimŭ, căcĭ tocmai de aceea monarchia nóstră n'a slăbitŭ, ci a devenitŭ mai tare.

Acesta e, după convingerea mea, drumulŭ, pe care ar avé sĕ mégă Rusia. Dér Rusia n'are nevoiă sĕ renunțe la nimicŭ, ci numai sĕ rĕmână în posițiunea ce însașĭ șĭ-a luat'o în tractatulŭ din Berlinŭ. Sĕ recunóscă țĕrilorŭ depărtate de ea dreptulŭ și independența, pe care noi o recunóscemŭ țĕrilorŭ apropiate de noi. Adoptândŭ Rusia programulŭ monarchiei nóstre, pacea s'ar asigura.

A trebuitŭ sĕ spunŭ acestea, spre a dovedi că, décă noi luămŭ în órecare direcțiune o posițiune hotărîtă, décă apĕrămŭ cu hotărîre unŭ programŭ modestŭ, apĕrămŭ cu acésta nu numai propriulŭ nostru interesŭ, ci avemŭ în vedere chiar și adevĕratele interese ale Rusiei.

— Acestŭ discursŭ alŭ contelui Andrassy, care s'a telegrafatŭ și în Rusia, a fostŭ opritŭ de censura rusă a se împărți la destinațiune, și s'a notificatŭ numai că: contele Andrassy a ținutŭ unŭ discursŭ.

## SCIRILE ḐILEI.

„Temesvarer Ztg.« raportéză, că acum câteva ḑile se duse esecutorulŭ *Kalifay* asistatŭ de judele localŭ și de unŭ gendarmŭ la unŭ țĕranŭ din *Trestena*, la care era însărcinatŭ sĕ facă o zălogire. Pe când esecutorulŭ era ocupatŭ cu facerea protocolului, ér judele și gendarmulŭ se depărtaseră pentru câteva momente din odaiă, țĕranulŭ se puse lângă esecutorŭ ca și cum ar fi voitŭ sĕ cetéscă ce se scrie. Deodată cu o mână apucă țĕranulŭ pe esecutorŭ peste mijlocŭ și cu cealaltă îi străpunse peptulŭ cu unŭ cuțitŭ mare. Esecutorulŭ îșĭ perdù așa multŭ presența de spiritŭ, încâtŭ uită de gendarmŭ și de jude și fugì pe uliță cu cuțitulŭ înfiptŭ în peptŭ, unde fù făcutŭ atentŭ la cuțitŭ de o femeiă. După o fugă de 100 de pașĭ, căḑù Kalifay josŭ inundatŭ de sânge. Esecutorulŭ murì. Ucigașulŭ fugì dér se ḑice că ar fi fostŭ prinsŭ într'o pădure învecinată.

—x—

Din *Teregova*, comitatulŭ *Carașŭ-Severinŭ*, se scrie că în nóptea de 23 spre 24 a fostŭ unŭ *cutremurŭ de pămêntŭ* cu o zuruitură atâtŭ de puternică, încâtŭ credeai că trecŭ numeróse cară în fuga mare. Sticlele, pharĕle, lampele s'au isbitŭ unele de altele, orológiele s'au opritŭ. Spaima locuitorilorŭ a fostŭ cumplită.

—x—

In urma schimbării garnisónelorŭ din acestŭ anŭ, s'au dislocatŭ din armata comună 27 batalióne de infanteriă și 8 batalióne de vênĕtorĭ în *Bosnia* și *Erțegovina.*

—x—

O *defraudare* de peste 6000 fl. s'a comisŭ la posta din *Kecskemet.* Suntŭ arestațĭ și predațĭ tribunalului funcționarii Emeric *Vago* și Elemer *Ihasz*, ḑice »H.-K.“

—x—

După o statistică unguréscă foile ungurescĭ din *Budapesta* atâtŭ cele în limba germană câtŭ și cele în limba unguréscă aparŭ tóte în 161.000 esemplare pe ḑi! Dér bócănă a mai spus'o și statisticulŭ.

—x—

Unŭ funcționarŭ dintr'unŭ însemnatŭ *institutŭ de banĭ* din Pesta a fostŭ descoperitŭ în ḑilele acestea, ḑice »Magyar Hirado“, că *fabrica bancnote* într'unŭ modŭ deosebitŭ, ca esemplu i-a servitŭ următorulŭ casŭ: In primăvéră, foile vieneze aduseserŭ scirea, că casierulŭ unui institutŭ de bancă din Viena a comisŭ o rafinată înșelătoriă, până când o întêmplare l'a trădatŭ. Lua unŭ numĕrŭ mai mare de bancnote de câte 100 fl; dela cea dintêiu sĕ taia o fâșiă ângustă, totŭ așa dela o a doua bancnotă, dér ceva mai lată. La a doua bancnotă lipea fâșia dela cea ḑintêiu, fâșia dela a doua o lipea la o a treia, din care încă era tăiată o fâșiă, și așa mai departe. După 80—100 de bancnote astfelŭ scurtate, rĕmânea cassierului ca câștigŭ o bancnotă întrégă de 100 fl.

—x—

Representanța comunală a *Lugoșului* a hotărîtŭ sĕ petiționeze la guvernŭ pentru transformarea administrației comunale în orașŭ cu magistratŭ regulatŭ.

—x—

Notarulŭ comunalŭ George *Folya* din Gerteny, comitatulŭ Timișórei, întorcêndu-se dintr'o călĕtoriă găsì la frumósa sa soțiă pe proprietarulŭ de acolo I. H. No-

tarulŭ scóse revolverulŭ şi-lŭ împuşcà. I. H. se loptă cu mórtea. Soţia notarului a scăpatŭ cu fuga.

—x—

Privitorŭ la scirea, că în *Totis* s'a găsitŭ într'o tufă o pungă postală cu 95,000 fl.. se scrie, că după cum a constatatŭ ancheta, punga conţinea numai scrisorĭ şi servitorulŭ postalŭ o perduse din întêmplare pe drum dela trenŭ până la cancelaria staţiunei. Servitorulŭ va fi trasŭ la rĕspundere pentru negligenţă în serviciu.

—x—

La deschiderea corpurilorŭ legiuitóre române au asistatŭ şi principii *Leopold* şi *Ferdinand de Hohenzollern*, celŭ dintêiu în uniforma de colonelŭ, celŭ d'alŭ doilea de sublocotenentŭ alŭ regimentului românŭ 3 de infanteriă.

---

*Aradŭ*, 15/27 Noemvre.

Se lucră de câtva timpŭ, ca sĕ se înfiinţeze în Aradŭ o bancă românéscă. Ideea acésta este din cele mai bune, pentru că bunulŭ nu sufere vorbă multă, şi unde nu se vorbescŭ multe, nu se potŭ face neînţelegerĭ. Astfelŭ înfiinţarea unei bance ar fi celŭ mai potrivitŭ mijlocŭ de a grupa pe toţĭ Românii din acestŭ comitatŭ unulŭ lângă altulŭ.

Precum audŭ însĕ şi în acéstă causă s'ar fi născutŭ şi până acum unele divergenţe. Audŭ adecă, că ómenii, carĭ se ocupă cu înfiinţarea acestei bance, au făcutŭ unŭ planŭ, după carele ca membrii fundatorĭ sĕ pótă fi numai acei indivizĭ, carĭ vorŭ subscrie celŭ puţinŭ zece acţiunĭ de câte o sută florinĭ, şi apoi planulŭ este, ca numai membriĭ fundatorĭ sĕ alegă direcţiunea pe trei anĭ. Aicĭ în comitatŭ suntŭ puţinĭ ómenii, carĭ sĕ pótă subscrie şi plăti o miiă de florinĭ, şi aşa mulţimea va fi eschisă, ér în acéstă mulţime potŭ sĕ fiă şi ómenĭ, carĭ sĕ pricépă afacerile de bancă. Aceştia însĕ fiindŭ după planŭ eschişĭ dela orĭce influinţă se póte întêmpla, sĕ se desguste şi sĕ nu participe de locŭ. De aicĭ s'ar puté nasce o nouă scânteiă pentru neînţelegerĭ, şi ar mai puté fi o împrejurare nefavoritóre pentru înfiinţarea şi viitorulŭ băncei.

De aceea, eu socotŭ, că nu greşescŭ, décă încă acum la începutŭ îndrăsnescŭ a zice, că lucrulŭ acesta sĕ se cumpănéscă bine, décă este intenţiunea, ca sĕ se facă unŭ lucru bunŭ, pentru că la noi aşa suntŭ împrejurările, numai acele lucrurĭ au şanse de reuşită, la carĭ participă toţĭ, ér lucrurĭ făcute cu intenţiunĭ separatistice ni potŭ sĕ reiésă nicĭ odată; şi încâtŭ ar fi induse în planulŭ de fundare astfelŭ de intenţiunĭ separasistice, eu aşĭ ruga pe domnii, carĭ le-au inclusŭ. sĕ le lase, şi sĕ se lase de ele, ca nu cumva sĕ ne vedemŭ şi în acéstă insemnată cestiune desamăgiţĭ mai târziu.

*Unŭ binevoitorŭ.*

---

## Destăinuirĭ importante.

Fostulŭ regentŭ alŭ Bulgariei, Caravelov, publică în „Tarnovska Constitutia" unŭ articulŭ, căutândŭ a dovedi că principele Alexandru este singurŭ vinovatŭ de sórtea ce l'a ajunsŭ, şi pe care dînsulŭ de altmintrelĭ a cunoscut'o cu mai multe lunĭ înainte. Caravelov ţintesce a amesteca şi pe regele Carolŭ în afacere, lucru care nu va putea decâtŭ sĕ atragă dispreţulŭ lumei asupra fostului prim-ministru şi omŭ de încredere alŭ principelui Alexandru. Étă cum se esprimă:

»La Gazette diplomatique« şi „Moskovskia Viedomosti" au primitŭ, de sigurŭ din isvorŭ autorisatŭ, informaţiunĭ, carĭ spunŭ motivele ce au făcutŭ pe Ţarulŭ sĕ părăséscă pe principele de Battenberg.

Noi suntemŭ acum în posiţiune sĕ mai adaugemŭ ceva ca completare, de unde sĕ se védă atitudinea principelui în timpulŭ ultimilorŭ lunĭ ale domniei sale şi că pentru ce Ţarulŭ a trebuitŭ sĕ-şĭ pérdă răbdarea.

Rusia, care s'a supĕratŭ pe principele încă din timpulŭ revoluţiunei rumeliote, spera ca alegerile în Rumelia vorŭ fi nefavorabile principelui şi-lŭ vorŭ face sĕ pérdă tronulŭ. Alexandru, care de asemenea scia, că o mare parte dintre Rumelioţĭ nu este mulţumită şi este în contra sa din causa felului unirei, cum s'a îndeplinitŭ *de facto*, şi care scia că posiţiunea sa este fórte seriósă, a întreprinsŭ o călĕtoriă de agitaţiune pentru tronŭ, ducêndu-se apoi la Varna ca sĕ aştepte în reşedinţa sa de véră resultatulŭ alegerilorŭ. Resultatulŭ i-a fostŭ favorabilŭ, şi în estrema s'a bucuriă, principele Alexandru, fără sĕ spună măcarŭ unŭ cuvêntŭ miniştrilorŭ sĕi, *s'a dusŭ la Bucurescĭ pentru ca sĕ caute*, după cum s'a doveditŭ mai târziu, *unŭ aliatŭ pentru realisarea aventurilorŭ sale politice.*

După visita în România, Alexandru s'a întorsŭ la Sofia. Aci povestì de buna primire ce a avutŭ la curtea regelui, de felicitările regelui şi miniştrilorŭ pentru strălucitele biruinţe contra Sêrbilorŭ şi de simpatiele Românilorŭ pentru Bulgarĭ. Despre aceea ce am menţionatŭ mai susŭ, principele n'a zisŭ nicĭ unŭ cuvîntŭ. Abia după o lună aflarămŭ în fine, că Alexandru a vorbitŭ cu regele Carolŭ şi cu Brătianu despre lucrurĭ de necrezutŭ. D. Sturdza a fostŭ trimisŭ anume la Constantinopole, pentru ca sĕ ia órecarĭ informaţiunĭ dela representantulŭ Germaniei. Curêndŭ după aceea cei din Berlinŭ, dér şi cei din Viena şi Petersburg, au fostŭ informaţĭ de proiectele lui Alexandru, şi Bismark, prin agentulŭ sĕu diplomaticŭ la Sofia, a făcutŭ principelui următórele întrebărĭ:

1. Este adevĕratŭ, că principele în timpulŭ petrecerei sale la Bucurescĭ a vorbitŭ cu duşmăniă contra Rusiei şi suveranului ei? 2. Este adevĕratŭ, că principele Alexandru a vorbitŭ regelui şi ministrului sĕu despre o iminentă rĕscólă în Macedonia, adăugêndŭ, că dênsulŭ este prea slabŭ spre a o impedeca şi că prin urmare trebue sĕ o sprijinéscă? 3. Este adevĕratŭ, că principele a cerutŭ ajutorulŭ şi sprijinulŭ României pentru lupta şi liberarea Macedoniei şi că în schimbŭ a promisŭ cedarea părţei rĕsăritene a Bulgariei cu oraşele Rusciuk şi Varna? 4. Este adevĕratŭ, că principele Alexandru la tóte acestea a adausŭ, că Principele Bismark este informatŭ despre aceste planurĭ, care au aprobarea dênsului?

Cum a rĕspunsŭ principele Alexandru la aceste întrebărĭ, nu se scie, deórece asemenea afacerĭ le reserva numai pentru sine. Dér cumcă curiositatea lui Bismarck i-a fostŭ neplăcută reiese dintr'o scrisóre trimisă de Alexandru la Bucurescĭ, în care se plânge, că vorbele sale n'au fostŭ reproduse corectŭ şi că ideile sale au fostŭ necsactŭ interpretate etc.; regele Carolŭ n'a datŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ la acéstă scrisóre.

Acésta era starea lucrurilorŭ, care a precedatŭ pe 21 Augustŭ şi care a provocatŭ pe acesta şi evenimentele ulteriore. Planurile espansive ale lui Alexandru şi procederea sa conspirătóre faţă cu Rusia şi cu cealaltă Europă l'au supăratŭ pe Ţarulŭ, încâtŭ l'au făcutŭ neînmuiatŭ faţă cu principele. Ţarulŭ Alexandru a transmisŭ la Berlinŭ declaraţiunea, că recunósce necesitatea detronărei lui Battenberg şi în acéstă privinţă cere cea mai deplină libertate de acţiune, căcĭ altfelŭ va fi nevoitŭ sĕ ésă din alianţă.

Acéstă cerere a avutŭ cu atâtŭ mai uşorŭ consimţĕmêntulŭ lui Bismarck, cu câtŭ acesta nicĭodată n'a avutŭ o deosebită simpatiă pentru Battenberg şi de aceea nu era dispusŭ sĕ sacrifice pentru principele nicĭ unŭ atomŭ din alianţa celorŭ trei împĕraţĭ. Dér mai era încă unŭ motivŭ care îlŭ făcea pe cancelarulŭ germanŭ sĕ satisfacă dorinţelorŭ Rusiei. Dênsulŭ voia sĕ dovedéscă Ţarului, că este străinŭ de intrigile lui Battenberg şi că nu aprobă planurile unui ambiţiosŭ. Bismarck se grăbì a transmite la Petersburg consimţĕmêntulŭ suveranului sĕu la detronarea lui Alexandru şi astfelŭ numai cancelarului este d'a se mulţumì, că alianţa puterilorŭ centrale a rĕmasŭ intactă. Austro-Ungaria şi Germania s'au înţelesŭ în privinţa sórtei lui Alexandru la Kissingen. La 22 Iulie s'a întâlnitŭ Kalnoky cu Bismarck şi s'au înţelesŭ d'a procede conformŭ vederilorŭ Rusiei, fiindŭ pentru o schimbare la tronulŭ Bulgariei. Totŭ pe acea vreme, când cei doi diplomaţĭ se aflau la Kissingen, a sositŭ la Sofia maiorulŭ Alten, unŭ oficerŭ germanŭ şi prietenŭ alŭ principelui. Imediatŭ după sosirea oficerului, care venise dela Berlinŭ, principele s'a arătatŭ fórte neliniştitŭ. Alten s'a feritŭ de orĭce societate şi n'a vorbitŭ decâtŭ cu prietenulŭ sĕu princiar. Cu atâtŭ mai vorbitorŭ se arăta Alexandru, care spunea miniştrilorŭ despre óspele sĕu, că servesce în marele statŭ maiorŭ şi că acolo au sositŭ rapórte, cumcă Serbia se înarméză pentru unŭ nou rĕsboiu cu Bulgaria. Alten a venitŭ anume la Sofia ca sĕ atragă atenţiunea asupra acestorŭ lucrurĭ şi sĕ dea sfaturĭ. Alexandru a şi convocatŭ a doua zi după sosirea lui Alten unŭ consiliu de miniştri, în care a înfăţişatŭ pericululŭ de rĕsboiu ca iminentŭ. In generalŭ principele manifesta o grabă, care ne punea pe gândurĭ. Dênsulŭ ne vorbì de o telegramă cifrată, sosită lui Alten din Berlinŭ, care suna: „Les nuages sont noirs" ceea ce va sĕ zică: Rĕsboiulŭ hotărîtŭ, afacerea rĕmâne între Serbia şi Bulgaria".

Cu acéstă depeşă Alecsandru voia sĕ facă lumea sĕ crédă, că cei din Berlinŭ suntŭ pentru dênsulŭ. Consiliulŭ de miniştri a fostŭ încheiatŭ de către principe cu următórele cuvinte: »Décă rĕsboiulŭ este inevitabilŭ, atuncĭ ar fi mai bine ca declaraţiunea sĕ pornéscă dela Sofia". Şi, ca şi când n'ar fi fostŭ o minută de perdutŭ, principele luà singurŭ tóte mĕsurile, fără sĕ mai întrebe pe sfetnicii sĕi. Regimentulŭ Strumsky a fostŭ îndreptatŭ spre Pernik; douĕ drujine din regimentulŭ 1 s'au dusŭ la Slivniţa, unŭ detaşamentŭ de săpătorĭ (sappeur) a fostŭ trămisŭ dela Vidinŭ la Sofia pentru ca sĕ termine lucrările de apĕrare. Alecsandru partea cea mai mare din vreme a petrecut'o la Slivniţa, însoţitŭ de militarulŭ germanŭ, séu în cerculŭ celŭ mai restrînsŭ alŭ oficerilorŭ sĕi, pe care îi momea mereu cu vorba. Dér Serbia nicĭ nu se gândea la rĕsbunare; şi cu tóte că depeşile oficiale spuneau, că scirile despre înarmările Serbiei suntŭ cu totulŭ false, Alecsandru, căruia nu'i venea la socotélă acestŭ lucru, da o altă interpretare acestorŭ comunicărĭ oficiale.

Principele Alecsandru voia şi avea nevoiă de unŭ periculŭ de rĕsboiu pentru ca sĕ apară indispensabilŭ înaintea Bulgarilorŭ, înaintea cărora s'a mai arătatŭ încă odată ca biruitorŭ. Cu modulŭ acesta dênsulŭ credea, că va putea evita catastrofa ameninţătóre, care se hotărîse, după Kissingen, şi la Gastein, şi anume la 11 Augustŭ, dér alarma nu i-a fostŭ de nicĭ unŭ folosŭ: Alecsandru Battenberg a căzutŭ victima proprielorŭ sale machinaţiunĭ.

In delegaţiunea ungară d. Falk întrébă, décă este adevĕratu că d. Kalnoky, înainte de 21 Augustŭ cunoscea intenţiunea Rusiei de a îndepărta pe prinţulŭ de Battenberg, şi décă o învoială privitóre la acéstă cestiune s'ar fi încheiatŭ la Kissingen.

D. Szögyenyi, şefŭ de secţiune în ministerulŭ de esterne, rĕspunde, că d. Kalnoky nu avù nicĭ o cunoscinţă anticipată de detronarea prinţului de Battenberg, şi că nu există nicì o învoială în acéstă privinţă: póte decĭ sĕ rĕspundă pe scurtŭ şi într'unŭ chipŭ absolutŭ, că revelaţiunile d-lui Karaveloff privitóre la acéstă cestiune suntŭ neesacte.

---

## Ultime scirĭ.

*Cracovia*, 29 Noemvre. Supuşii ruşĭ, carĭ ca pensionarĭ locuescŭ în Austro-Ungaria, au primitŭ, se zice, ordinŭ d'a locui dela anulŭ nou în Rusia, în casŭ contrarŭ li se vorŭ sista lefurile.

*Sofia*, 29 Noemvre. Consiliulŭ de miniştri s'a întrunitŭ azĭ de douĕ orĭ, fiindcă agenţĭ ruşĭ lăţescŭ faima, că e apropiată o *ocupaţiune turcéscă a Rumeliei cu unŭ comisarŭ rusŭ în frunte.* Ca comisarŭ se desemnéză generalulŭ rusŭ *Cantacuzene*, fostulŭ ministru de rĕsboiu rusŭ în Bulgaria.

*Parisŭ*, 29 Noemvre. Decorarea generalului Kaulbars de către Sultanulŭ a produsŭ o rea impresiune pe la diferitele curţĭ europene. Acésta nu se potrivesce cu asigurările de imparţialitate ale Porţii.

*Belgradŭ*, 29 Noemvre. „Revue de l'Orient:" S'a datŭ aci de urma unei *conjuraţiunĭ contra vieţii regelui Milan;* firele ei pornescŭ din Antivari şi Cetinje, unde douĕ reuniunĭ secrete hotărîseră sĕ prindă pe regele în ţinutulŭ Vranjei, unde avea sĕ fiă gonitŭ. Autoritatea de aci, primindŭ scire despre complotŭ, însciinţà imediatŭ pe regele, care s'a întorsŭ la Belgradŭ Sâmbătă, pe când elŭ avea sĕ se'ntórcă abia Marţĭ. Resultatulŭ cercetărilorŭ se ţine secretŭ, cu tóte astea aflu din isvorŭ sigurŭ, că complotulŭ are mulţĭ complicĭ în *Serbia* şi *Ungaria de sudŭ.*

---

## DIVERSE.

**Demonstraţiunĭ anticlericale.** — Din Vicenza se scrie: Reuniunea lucrătorilorŭ catolicĭ de aci, care eşise cu stégurĭ şi cu musică la o serbare a reuniunei, fù întêmpinată de o mare mulţime de poporŭ cu fluerăturĭ şi cu strigăte: „Josŭ Vaticanulŭ! Josŭ clericalii!« Membrii reuniunei fură siliţĭ sĕ'şĭ i-a josŭ insemnele, conductulŭ a trebuitŭ sĕ se disolve. Mulţimea era atâtŭ amărîtă, încâtŭ au eşitŭ soldaţĭ sĕ păzéscă ordinea şi aceştia vĕzêndu-se ameninţaţi, au făcutŭ usŭ de săbii, ér poporulŭ a aruncatŭ cu petri în ei. Prefectulŭ chiămà unŭ pichetŭ de cavaleriă în ajutoriŭ, care a împrăştiatŭ mulţimea. Numeróse rănirĭ s'au făcutŭ. Ferberea în poporŭ e fórte mare. De altmintrelea de câtva timpŭ încóce, în Italia se'ntêmplă dese demonstraţiunĭ anticlericale şi încăerărĭ cu clericalii.

*
* *

**Unŭ tovarăşŭ de drumŭ neplăcutŭ.** — Actriţa din Parisŭ, d-şóra Jeanne Marny, plecà la 19 c. cu trenulŭ acceleratŭ dela Rouen la Parisŭ. In staţiunea Vernon se suì unŭ străinŭ în acelaşĭ cupeu, i se recomandà ca conte Perigor şi începù a conversa cu ea. Deodată zise rîzêndŭ fetei: »Sci de unde viu? Directŭ din casa de nebunĭ de unde am fugitŭ«. Actriţa zîmbì fără sĕ-lŭ crédă, dér elu adause: »'Ţĭ voiu da îndată dovezĭ, că sunt nebunŭ". Zicêndŭ acestea, scóse unŭ cuţitŭ şi 'şĭ făcu, străpungêndu-se câteva rănĭ adêncĭ. Cu unŭ rîsŭ batjocoritorŭ adause elŭ: »Décă totŭ te mai îndoescĭ, te străpungŭ şi pe d-ta, atuncĭ vei crede«. Jumĕtate leşinată, desperata fată căută semnalulŭ de periculŭ, dér nebunulŭ ghemuì pe actriţa la loculŭ ei şi începù a strica totŭ în cupeu. Când trenulŭ intrà în Parisŭ, nebunulŭ zăcea pe covorŭ slăbitŭ de sângele ce'i cursese, ér d-şóra Marny, leşinată, sta tupilată într'unŭ unghiu.

---

*Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în totungeria lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.*

---

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

**Cursulŭ la bursa de Viena**

din 29 Noemvre st. n. 1886.

| | |
|---|---|
| Rentă de aurŭ 4% | 105.60 |
| Rentă de hârtiă 5% | 94 05 |
| Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare | 152.50 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) | 100.25 |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune) | — — |
| Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune) | 108 — |
| Bonurĭ rurale ungare | 104.70 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104.70 |
| Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ | 104.50 |
| Bonurĭ cu cl. de sortare | 104 50 |
| Bonurĭ rurale transilvane | 104 60 |
| Bonurĭ croato-slavone | 105 50 |
| Despăgubire p. dijma de vinŭ ung. | 98.80 |
| Imprumutulŭ cu premiu ung. | 124 80 |
| Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului | 125.40 |
| Renta de hârtiă austriacă | 84 25 |
| Renta de arg. austr. | 84 80 |
| Renta de aurŭ austr. | 114 25 |
| Losurile din 1860 | 138 90 |
| Acțiunile băncei austro-ungare | 889 — |
| Act. băncei de creditŭ ung. | 305.— |
| Act. băncei de creditŭ austr. | 298.80 |
| Argintulŭ —. — Galbinĭ împărătescĭ | 5.93 |
| Napoleon-d'orĭ | 9.96 |
| Mărcĭ 100 împ. germ. | 61.80 |
| Londra 10 Livres sterlinge | 126.05 |

**Bursa de Bucurescĭ.**

Cota oficială dela 10 Noemvre st. v. 1886.

| | Cump. | vend. |
|---|---|---|
| Renta română (5%) | $91\frac{1}{2}$ | $92\frac{1}{2}$ |
| Renta rom. amort. (5%) | $93\frac{3}{4}$ | $94\frac{1}{4}$ |
| » convert. (6%) | $85\frac{3}{4}$ | $86\frac{1}{4}$ |
| Împr. oraș. Buc. (20 fr.) | 33— | $34\frac{1}{2}$ |
| Credit fonc. rural (7%) | 104— | $104\frac{1}{2}$ |
| » „ „ (5%) | $87\frac{1}{4}$ | $88\frac{3}{4}$ |
| » » urban (7%) | $101\frac{1}{2}$ | 102— |
| » » » (6%) | $93\frac{1}{2}$ | $94\frac{1}{2}$ |
| » » » (5%) | $84\frac{1}{2}$ | 85— |
| Banca națională a României 500 Lei | 1015 | 1020 |
| Ac. de asig. Dacia-Rom. | 268 | 271 |
| « » » Națională | —— | —— |
| Aurŭ contra bilete de bancă | 16.50 | 17.75 |
| Bancnote austriace contra aurŭ. | 2.02— | 2.03 |

**Cursulu pieței Brașovŭ**

din 30 Noemvre st. n. 1886.

| | Cump. | Vênd. |
|---|---|---|
| Bancnote românescĭ | 8.44 | 8.45 |
| Argint românesc | 8.40 | 8.42 |
| Napoleon-d'orĭ | 9.93 | 9.96 |
| Lire turcescĭ | 11.27 | 11.30 |
| Imperialĭ | 10.27 | 10.30 |
| Galbenĭ | 5.91 | 5.93 |
| Scrisurile fonc. »Albina« | 100.50 | 101.50 |
| Ruble Rusescĭ | 117.— | 118.— |
| Discontulŭ | 7—10% pe anŭ. | |



# Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

**Predealŭ-Budapesta**

| | Trenŭ de persóne | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|
| Bucurescĭ | — | — | — | 7.30 |
| Predealŭ ( | — | — | — | 1.14 |
| ( | — | — | — | — |
| Timișŭ | — | — | — | 1.45 |
| Brașovŭ ( | — | — | — | — |
| ( | 7.47 | — | 4.16 | 2.32 |
| Feldióra | 8 24 | — | 5.02 | — |
| Apatia | 8 51 | — | 5 48 | — |
| Agostonfalva | 9.14 | — | 6.15 | — |
| Homorodŭ | 9.51 | — | 7.06 | — |
| Hașfaleu | 11.03 | — | 8.52 | — |
| Sighișóra ( | 11.29 | — | 9.19 | — |
| ( | 11.26 | — | 9.31 | — |
| Elisabetopole | 12 00 | — | 10.16 | — |
| Mediașŭ | 12.29 | — | 10.57 | — |
| Copsa mică | 12.44 | — | 11.19 | — |
| Micăsasa | 1.05 | — | 11.31 | — |
| Blașiu | 1.34 | — | 11.52 | — |
| Crăciunelŭ | 1.46 | — | 12.31 | — |
| Teiușŭ | 2.09 | — | 12.48 | — |
| Aiudŭ | 2.39 | — | 1.22 | — |
| Vințulŭ de susŭ | 3.01 | — | 2 18 | — |
| Uióra | 3.08 | — | 2.48 | — |
| Cucerdea | 3.14 | — | 2 56 | — |
| Ghirisŭ | 3.53 | — | 3 64 | — |
| Apahida | 5.10 | — | 4 51 | — |
| Clușiu ( | 5.30 | — | 5.28 | — |
| ( | — | 6 03 | 5 56 | 8.00 |
| Nedeșdu | — | 6.21 | — | 8.36 |
| Ghirbĕu | — | — | — | 9.02 |
| Aghirișŭ | — | — | — | 9.32 |
| Stana | — | — | — | 10.11 |
| Huiedinŭ | — | 7.14 | -- | 10.51 |
| Ciucia | — | 7.43 | — | 12 16 |
| Bucia | — | — | — | 12.50 |
| Bratca | — | — | — | 1.21 |
| Rév | — | 8.22 | — | 2.02 |
| Mező-Telegd | — | 8.48 | — | 3.06 |
| Fugyi-Vásárhely | — | — | — | 3.38 |
| Várad-Velințe | — | — | — | 3.54 |
| Oradia-mare ( | — | 9.13 | — | 4.05 |
| ( | — | 9.18 | 10.55 | 4.50 |
| P. Ladány | — | 10.38 | 1 23 | 7.23 |
| Szolnok | — | 12.20 | 3.24 | — |
| Buda-pesta | — | 2.15 | 10.05 | — |
| Viena ( | — | — | 2.15 | — |
| ( | — | 8.00 | 6.05 | — |

**Budapesta—Predealŭ**

| | Trenŭ de pers. | Tren accelerat | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|---|---|
| Viena | 11.10 | — | — | — | — |
| Budapesta | 7.40 | 2.— | 3.10 | 6.20 | 8.00 |
| Szolnok | 11.05 | 3.58 | 7 38 | 9.34 | 11.40 |
| P. Ladány | 2 02 | 5.28 | 5 40 | 11.26 | 2.31 |
| Oradea mare | 4.12 | 6.58 | 9.14 | 1.38 | — |
| Várad-Velencze | — | — | 9.24 | 2.06 | — |
| Fugyi-Vásárhely | — | — | 9 41 | 2 17 | — |
| Mező-Telegd | — | 7.33 | 10.19 | 2.40 | — |
| Rév | — | 8.04 | 11.38 | 3.24 | — |
| Bratca | — | — | 12.18 | 3.47 | — |
| Bucia | — | — | 12.54 | 4.07 | — |
| Ciucia | — | 8.58 | 1.57 | 4.33 | — |
| Huiedin | — | 9.28 | 3.11 | 5.15 | — |
| Stana | — | — | 3.40 | 5.34 | — |
| Aghiriș | — | — | 4.15 | 5.55 | — |
| Ghirbĕu | — | — | 4.36 | 6.07 | — |
| Nedeșdu | — | — | 4.58 | 6.24 | — |
| Clușiu ( | — | 10.28 | 5.26 | 6.43 | — |
| ( | 11.00 | — | — | — | 7.08 |
| Apahida | 11 19 | — | — | — | 7.36 |
| Ghiriș | 12 30 | — | — | — | 9.06 |
| Cucerdea ( | 1.01 | — | — | — | 9.53 |
| ( | 1 06 | — | — | — | 10.— |
| Uióra | 1.13 | — | — | — | 10.09 |
| Vințulŭ de susŭ | 1.20 | — | — | — | 10.19 |
| Aiudŭ | 1 41 | — | — | — | 10.48 |
| Teiușŭ | 2.00 | — | — | — | 11.14 |
| Crăciunelŭ | 2.35 | — | — | — | 12.12 |
| Blașŭ | 2.48 | — | — | — | 12.30 |
| Micăsasa | 3.20 | — | — | — | 1.12 |
| Copșa mic | 3 36 | — | — | — | 1.32 |
| Mediașŭ | 4.00 | — | — | — | 2.18 |
| Elisabetopole | 4.3[illegible] | — | — | — | 3.03 |
| Sigișóra | 5.12 | — | — | — | 3.49 |
| Hașfaleu | 5.37 | — | — | — | 4.28 |
| Homorod | 7.02 | — | — | — | 6.16 |
| Agostonfalva | 7.43 | — | — | — | 7.06 |
| Apatia | 8.11 | — | — | — | 7.46 |
| Feldióra | 8.41 | — | — | — | 8.25 |
| Brașovŭ ( | 9.21 | — | — | — | 9.15 |
| ( | — | — | 1.55 | — | — |
| Timișŭ | — | — | 2.53 | — | — |
| Predealŭ ( | — | — | — | — | — |
| ( | — | — | 3.28 | — | — |
| Bucurescĭ | — | — | 9.35 | — | — |

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

**Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta**

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne |
|---|---|---|---|
| Teiușŭ | 11.24 | — | 2.40 |
| Alba-Iulia | 11.39 | — | 3.14 |
| Vințulŭ de josŭ | 12.30 | — | 4.22 |
| Șibotŭ | 12.52 | — | 4.50 |
| Orăștia | 1.01 | — | 5.18 |
| Simeria (Piski) | 2.03 | — | 5.47 |
| Deva | 2 52 | — | 6.35 |
| Branicĭca | 3.23 | — | 7.02 |
| Ilia | 3.55 | — | 7.28 |
| Gurasada | 4.08 | — | 7.40 |
| Zam | 4.25 | — | 8.11 |
| Soborșin | 5.30 | — | 8.46 |
| Bĕrzova | 5.56 | — | 9.33 |
| Conopŭ | 6.27 | — | 9.53 |
| Radna-Lipova | 6.47 | — | 10 27 |
| Paulișŭ | 7.28 | — | 10.42 |
| Gyorok | 7.43 | — | 10.58 |
| Glogovațŭ | 7.59 | — | 11.25 |
| Aradŭ | 8.28 | — | 11.39 |
| Szolnok ( | 8.42 | — | 4 52 |
| ( | — | — | 5.12 |
| Budapesta | — | — | 8.20 |
| Viena | — | — | 6.05 |

**Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.**

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| Viena | 11.10 | 12.10 | — |
| Budapesta | 8.20 | 9.05 | — |
| Szolnok ( | 11.20 | 12.41 | — |
| ( | 4 10 | 5.45 | — |
| Aradŭ | 4 30 | 6.— | 7.04 |
| Glogovațŭ | 4 43 | 6.13 | 7.22 |
| Gyorok | 5 07 | 6.38 | 7.58 |
| Paulișŭ | 5.19 | 6.51 | 8 17 |
| Rádna-Lipova | 5.41 | 7.10 | 8 36 |
| Conopŭ | 6 ( 9 | 7.37 | — |
| Bĕrzova | 6 28 | 7.55 | — |
| Soborșin | 7 25 | 8.42 | — |
| Zam | 8 01 | 9.12 | — |
| Gurasada | 8 34 | 9.41 | — |
| Ilia | 8 55 | 9.[illegible]8 | — |
| Branicĭca | 9 19 | 10.17 | — |
| Deva | 9.51 | 10 42 | -- |
| Simeria (Piski) | 10.35 | 11 07 | — |
| Orăștiă | 11.11 | 11.37 | — |
| Șibotŭ | 11.43 | 12.— | — |
| Vințulŭ de josŭ | 12 18 | 12.29 | -- |
| Alba-Iulia | 12.36 | 12.46 | — |
| Teiușŭ | 1.29 | 1.41 | -- |

**Aradŭ-Timișóra**

| | Trenŭ omnibus | Trenŭ de persóne | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Aradŭ | 5.48 | — | 6.05 |
| Aradulŭ nou | 6.19 | — | 6.33 |
| Németh-Ságh | 6.44 | — | 6.58 |
| Vinga | 7.16 | — | 7.29 |
| Orczifalva | 7.47 | — | 7.55 |
| Merczifalva | — | — | — |
| Timișóra | 9.02 | — | 9.08 |

**Simeria (Piski) Petroșenĭ**

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Simeria | 11.25 | — | 2.42 |
| Streiu | 11.58 | — | 3.25 |
| Hațegŭ | 12.46 | — | 4 16 |
| Pui | 1.37 | — | 5.11 |
| Crivadia | 2.24 | — | 5.58 |
| Banița | 3.05 | — | 6 42 |
| Petroșenĭ | 3.37 | — | 7.12 |

**Timișóra-Aradŭ**

| | Trenŭ de persóne | Trenŭ de persóne | Trenŭ omnibus |
|---|---|---|---|
| Timișóra | 6.25 | — | 5.00 |
| Merczifalva | — | — | — |
| Orczifalva | 7.46 | — | 6.32 |
| Vinga | 8.15 | — | 7.02 |
| Németh-Ságh | 8.36 | — | 6.23 |
| Aradulŭ nou | 9.11 | — | 8.01 |
| Aradŭ | 9.27 | — | 8.17 |

**Petroșenĭ—Simeria (Piski)**

| | Trenŭ de pers. | Trenŭ omnibus | Trenŭ mixt |
|---|---|---|---|
| Petroșenĭ | 10 07 | — | 6.10 |
| Banița | 10 48 | — | 6.53 |
| Crivadia | 11.25 | — | 7 37 |
| Pui | 12.05 | — | 8.20 |
| Hațegŭ | 12.42 | — | 9.01 |
| Streiu | 1.22 | — | 9.52 |
| Simeria | 1 53 | — | 10.31 |

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ.